

Major Mussey. Oslo

Sandnes og Lærens Avis

Side 1 a

Byens eneste blad — Organ for det frie ord

Nr. 59

Fredag 29. september 1933

2. årg.

NASJONAL SAMLING.

Hvad den er og hvad den vil.

Tidligere statsråd Quislings foredrag i Stavanger.

Nordmenn har alltid hatt ord for å kjempe med blanke våpen. Men vi tror nok en god del av de senere års politiske feider har trangt for å komme inn under denne karakteristikken.

Når det gjelder tidligere statsråd Vidkun Quisling og den bevegelsen han har reist, så ser vi til eksempel at den såkalte «frie» norske presse ikke refererer ham på vanlig måte, men innskrenker sig til å nytte det uverdige våpen, harselas.

De borgerlig-politiske avisene skjeller ham ut for eventyrer, sosialist og splittelsesmaker, og arbeidsavisene er likeså sikre på at han er fascist.

Vi har valgt å referere denne

vi lever i at det ikke er noe særlig å merke ved den? Vi har visse økonomiske vanskeligheter og uroligheter i det hele tatt i vårt samfund, men det er ting som glir over av sig selv, og intet å bekymre sig over, tenker man, det klarer de som stiller med den slags ting. Hvis man resonnerer slik behøver man ikke gjøre noen ting, men la det ordne sig av sig selv. Men jeg kan tenke at ethvert menneske som vil reflektere over forholdene de må si sig selv at slik er det ikke. — Tvert om. Det vi er oppe i nu er noe helt enestående og av umåtelig reddevidde for oss selv og for vårt folk for lang tid fremover. Det er en slik krise i vårt lands historie, ja i verdenshistorien som man neppe har sett maken til. Og det er ut fra dette syn at de økonomiske vanskeligheter som vi er oppe i i vårt samfund og som ingen kan hjelpe — det er ikke bare økonomiske konjunkturvanskeligheter, men en krise for vårt hele folk hvis vanskeligheter ikke kan botes

de øieblikkelige vanskeligheter som vi har, og som faktisk truer med å ødelegge grunnlaget for vårt samfund. For det annet å legge samfundet over i de nye former som tiden krever. Det er de 2 oppgaver vi har i vårt samfund idag. Nu er forholdet det som jeg sa at revolusjonspartiene i vårt land de har dette på det rene. De har stukket ut den vei som de mener det bør gå i vårt samfund, og det første vi har å se på, når vi vil tenke over situasjonen, er om denne politikk virkelig kan føre frem. Denne politikk, den marxistiske politikk, bygger på det materialistiske livssyn. Hele deres innstilling er diktert av deres syn på verden. Ser man på anvendelsen i det praktiske liv der hvor dette system er blitt tillempt i over 15 år og under de mest gunstige forhold, kan man si, er de resultater som foreligger der ikke opmuntrende. De viser me dabsolutt sikkerhet at dette system ikke fører frem i praksis. Det er ganske sikkert slik.

Fagorganisasjonen i Russland.

Jeg skal holde mig til en sån ting som f. eks. fagorganisasjonen, som skal være arbeiderklassens beskytte. Fagorganisasjonen i Russland er en organisasjon som teller mellom 10 og 20,000,000 medlemmer. Den er idag ikke annet enn et instrument i statens hånd til å presse mest mulig ut av arbeiderne. Et sosialistisk samfund, hvad er det i virkeligheten? Det er staten som kapitalist. Arbeideren kommer i en ganske annen vanskelig stilling til sin arbeidsgiver her enn i det private samfund. Staten har all makt til sin disposisjon, og fagorganisasjonen blir et organ i statens hånd til å få mest mulig ut av arbeiderne, og det er slik det er i Russland idag. En arbeider i Russland idag er ikke en fri arbeider lenger. Han må seise dit hvor han får ordre til å reise. Skofter han en dag er han ferdig, mister sitt rasjonkort. Det betyr at han ikke kan få brøns uten tilreisen som

heten. Man merker hver i sin krets hvilken terror de kan utøve, hvilken makt de allerede har, — til og med over staten.

Svar på tilrop fra publikum:

Vi har ingen ting med Tyskland å gjøre, men dere har med Russland å gjøre på to måter. Vi er ikke her for å etterape et tysk system. Men det system som Moskvakommunistene farer med, det russiske system, det er det som skal trekkes frem, for det er et eksempel i praxis, og vi kan forstå hvad systemet vil føre til her i vårt land. De russiske bolsjeviker var ikke mer blodtørstige mennesker på forhånd enn våre er. Dere kan være rolig for det. De begynte med å avskaffe dødsstraffen i Russland, men i en revolusjon er det slik at den ene ting tar den annen og så gjør man ting man ikke hadde drømt om å gjøre, og tilslutt er det ikke annet å gjøre enn å gå på til alt går over ende.

Det er revolusjon. Og de som ikke har sett det forstår det ikke, de forstår ikke hvilken forferdelig ting det er, at det er den farligste tragedie et folk kan komme op i. En krig er intet mot dette. Jeg skulde ikke si noe om det hvis resultatet var i overensstemmelse med hensikten, for det er slik i verden bestandig at store resultater når man ikke uten større ofre, men

Kjøp Blindes arbeider.

Kurvindustri, salmakerarbeide, strikkede og vevede saker.
Bergelandsgt. 38, Stavanger, telefon 4265.

A.s Sandnes Privatbank

Aktiekapital og fonds
kr. 836 000.00

Alle almindelige bankforretninger utføres.

Sandnes Sparebank.

Innskuddsrenten p. t. 3 %.

Dr. Norlands Røntgeninstitutt.

Røntgenundersøkelse. Røntgenbehandling. Diatermi, Høifjellsol. Kullbuelys. Dr. Bucks blode strålebehandling. ved excoemer og de fleste hudsygdomme. Kontortid 10—1 og 1/25—1/26.

R. Elvigs Glaskunstindustri A/s.

Speiler, spillglass, alle sorter farvet glass. Rammeverksted.

Bredregt 18. Filial: Øvre Holmegt. 25

har forestilling om hvad det er. En bonde som søker å skaffe sig litt bedre kar, som f. eks. har 2 kyr og forsøker å skaffe sig en tredje, han blir en farlig mann og blir på en eller annen måte satt ut av funksjon. Hundretusenvis, millioner er det gått ut over på denne måte. Jeg har søkt å se de gode sider så vidt mulig. Det er kanskje en feil

107232

Vi har valgt å referere denne omstridte mann. Folk flest, enten de er for eller mot, har sikkert interesse av å lese hvad det egentlig er han har å fare med. I vår tid er ikke folk ringere oplyst enn at de kan domme selv. For vår del forstår vi ham slik at hovedoppgaven kan kalles å samle Norge til ett rike. — Kan Quisling det? Ingen enkeltmann eller hans parti kan det — med mindre folket skulde bestemme sig for å ville.

Hermed gir vi ordet til taleren, og gjengir hans foredrag i Betania, Stavanger, onsdag kveld i stenografisk referat:

Norske kvinner og menn.

Politikk, det er å lede et folksamfund fremover på utviklingens vei. Det er ikke den dårlige betydning av ordet som dette navn har fått i vårt land i den senere tid, men det er den høieste form for menneskelig virksomhet dette, å planlegge og lede et folks liv. Jeg tror at når vi som ansvarlige borgere i et fritt samfund nu skal ta standpunkt til tidens spørsmål, så er det ikke av veien at vi holder oss dette for øie, og en annen ting som vi også bør tenke vel over nu da vi skal bestemme vårt lands skjebne i politisk henseende for 3 år fremover, det er at vi gjør oss klart i hvilken tid vi lever. Det blir helt bestemmende for vår politiske innstilling. Er det slik med den tid som

Billig såpe!

7 stk Furunal såpe kr. 1,00
7 stk stor Badesåpe kr. 1,00
10 stk mindre Badesåpe kr. 1,00
2 tuber Tandcreme kr. 1,00.
Allt i såper kjøpes billigst hos

Erving Nygaard & Co., Sandnes.

en krise for vårt hele folk har vanskeligheter ikke kan bo med overfladisk lappverk. Men vi må gå helt til bunns i saken og se på årsakene og søke å rette på forholdene for at vi skal kunne føre vårt folk velberget over de farer som nu truer det og for at vi kan lede vårt folk fremover til en bedre fremtid.

Et tidsskifte.

Nu er det dessverre slik at de borgerlige partier i vårt land har ikke hatt tilstrekkelig øinene oppe for dette. Det er ikke vår opgave først og fremst å kritisere dem. Det er ikke det vi vil. Det vi vil er å fremholde det som vi har av positivt å fare med, som vi mener bør komme frem, men det kan ikke undgås at vi kommer inn på kritikk. Det er dessverre så at de borgerlige partier i vårt land ikke har forstått at vi lever i et tidsskifte, og det er en av hovedgrunnene til at vi i dag står slik som vi står, men på den annen fløi, på revolusjonspartiens fløi, har de hatt øinene oppe for dette. Til og med hele deres innstilling er diktert av dette at vi lever i et tidsskifte, og de sier ganske bestemt også i hvilket tidsskifte vi lever: da det kapitalistiske samfund går til grunne, og det skal bygges et såkalt sosialistisk samfund etter det marxistiske system. Det er saken slik som den er i vårt land idag og over hele verden for den saks skyld og ikke bare det, men denne krise som verden gjennomgår, den har ført til at i alle land, hele verden over er det kommet til umåtelige vanskeligheter og i vårt land ikke minst.

Hovedoppgavene.

Følgen er at de opgaver som vi har idag, det er stort sett 2. For det første dette å overvinne

system ikke fører frem i praksis. Det er ganske sikkert slik, tror jeg man kan si, at resultatene som de foreligger, ikke er tilfredsstillende hverken for den klasse mennesker som de tar sikte på å ramme, og ennu mindre for den klasse mennesker som dette menes skapt for, det arbeidende folks interesse, den klasse de skulde hjelpe.

I vårt samfund tillempes denne revolusjonspolitikken av 2 partier, Det norske arbeiderparti og Norges kommunistiske parti. — Det norske arbeiderparti skjuler sin egentlige revolusjonspolitikken under andre klædebånd. Det vil ikke nu rett ut med språket, men det nytter ikke å dekke over at det bygger på helt det samme system som tillempes der borte i det store østerland, det marxistiske system. Nu er forholdet det at i Russland er dette system gjennomført helt overensstemmende med teorien gjennom klassekamp og vebnet opstand, slik som marxismen forutsier. I vårt land er det mulig at gjennomførelsen av det ikke vil skje på disse måter. Vi skal ikke hefte oss med de grusomheter og det skrekksystem som uvegerlig følger med en slik taktikk. — I Russland har man nu 15 eller i all fall i 13 år levet under fredelige forhold og har hatt anledning til å gjennomføre den sosialistiske lære, men resultatet er ytterst slett, og det er dårligere nu enn for noen år siden. Det resultat som foreligger i Russland idag er absolutt av den art at det skulde skremme de norske arbeidere fra lenger å la sig narre til å være med i et slikt spill. Jeg skal ikke her komme nærmere inn på den side av saken. Jeg skal ikke komme med skremmehistorier av den art som serveres i avisene.

sjonskort. Det betyr at han ikke kan få kjøpe uten til priser som han ikke makter å betale. Streik er ikke tillatt efter loven, og blir betraktet som en kontrarevolusjonær handling som kan medføre inntil dødsstraff, og alt dette skjer i det arbeidende folks land. Men i virkeligheten setter det arbeideren, ikke bare hans arbeide, men også hans liv i fare. Og den levestandard som er oppnådd, hvorledes er den? Slik at den på ingen måte kan sammenlignes med den norske arbeidets levestandard. Når sjøfolk kommer til russiske havner og sier at forholdene er slik og slik, så er det ingen ting i sammenligning med når man kommer inn i landet, og man skal heller ikke dømme efter de folk som kommer til Russland og reiser i luksuvsogn til Moskva og er der et par uker. Hvis de levde sammen med de russiske bønder og arbeidere utover landet og kom inn i den atmosfære hvorunder de lever, så vilde man forstå hvor fryktelig systemet er, og man vil forstå at for den som har gjennomlevet det, er det en livssak å søke å forhindre at ens eget folk kommer op i noe lignende. Vårt folk, det er ganske godt på vei. Det er der ingen tvil om. De revolusjonære partier i vårt land har fått et fryktelig tak i virkelig-

men ikke uten større offere, men hvilke sultater har oppnådd der borte? Der er intet man kan holde frem som eksempel. De store fabrikkene som kan imponere en eller annen som ikke har stått bak kullissene, men disse er bygget av utlendingene ved det man har presset ut av det russiske folk, så de lever på en tiende part av hvad det norske folk har. Det er på den måten de har bygget fabrikkene. 5 årsplanen f. eks. hvad er det for noe, som det skrutes av over hele verden? Se på det russiske landbruk. I løpet av 5-årsplanen er det sunket en tredjedel. Besetningene i Russland er slaktet ned i en grad som er forferdelig. Halvdelen av hestene er slaktet ned. Der er hungersnød over hele Russland. I Nedre Kaukasien er hesteantallet sunket fra 3 til litt over 1 million. Det er russiske tall. Det er hvad russerne selv skriver i sin presse. Det er slik det ser ut der. Og levestandarden er slik at den tåler ingen sammenligning med vår egen. Det kan ikke diskuteres. En russisk arbeider tjener ikke i en måned så meget at han kan kjøpe 2 kilo smør. De skulde se mer op i noe lignende. Vårt folk, det er ganske godt på vei. Det er der ingen tvil om. De revolusjonære partier i vårt land har fått et fryktelig tak i virkelig-

mulig. Det er kanskje en feil. Jeg har vært oppe i de verste forhold og søkt å se på det på beste måte. Det er særlig dette med de russiske bønder som er så moralsk forkastelig, og som har satt mig op mot systemet. Det er så idiotisk at det ødelegger de beste.

Fordervelig er det, og jeg skal også si en ting som jeg har lagt merke til. Jeg så under hungersnøden at det arbeidende folk i Russland ikke reiser sig mot dette, og hvorfor gjør de det ikke? Fordi de holdes nede av politiet, militære osv. Men det er også det moralske. De sier til sig selv: Igrunnen er jeg selv skyld i det. Vi har vært med på det selv og er kommet op i det. Jeg la merke til under hungersnøden, at de russiske bønder stadig sa til sig selv at det var Guds straffedom som var kommet over dem. Det holdt dem nede. Når der var hungersnød og 30—40 millioner mennesker sultet ihjel, skulde man tro at de reiser sig, men de gjør det ikke. Og se på det, — norske folk, at ikke også dere blir skyld i noe lignende. Men det var ikke egentlig dette jeg skulde tale så meget om.

En krise i vårt folks liv.

Det som vi mener, vi som er gått igang med den bevegelse

Sandnes og Jærens Avis fredag 29. sept. 1933

THAU

Mustads margarin har bl. a. følgende fortrin:

1. Eneste margarin med offentliggjort beviselse for fullvitaminisering under videnskapelig kontroll og garanti.
2. Den rette konsistens til alle årstider.
3. Absolutt fri for "margarin-smak".
4. Et næringsmiddel av høiest verdi.
5. Fremstilt ved landets største og mest moderne fabrikk.
6. 100 % norsk.

Jeg forvalter min manns penger

Det er min plikt å få mest mulig igjen for dem. Når jeg bruker Mustads margarin, er det fordi jeg derved dekker et dobbelt behov i husholdningen, vitaminer i det daglige kosthold, og en margarin som i smak, kvalitet, jevnhet og holdbarhet står høit over alle andre merker jeg har forsøkt.

MUSTADS
POST
MARGARIN

Mustads
den nærende margarin

som er kalt Nasjonal Samling, det er altså at de vanskeligheter vi er oppe i, de er ikke av forbigående økonomisk art. Det er en krise i vårt folks liv, og skal vi overvinne en slik krise må vi se oss om etter ordentlige rådebøter, og hvor skal vi finne dem? Jo, når et samfund holder på å vakle, når en religion holder på å vakle, hvad er det da som har vist sig å rette det op igjen? Jo det er å søke tilbake til det grunnlag, hvorfra det har fått sitt liv, og det livgivende grunnlag for det norske folk, det er den nasjonale bevissthetsfølelse, at vi er ett folk, at vi er ett folkesamfund. Det

dette vi vil holde frem, at den almindelige bakgrunn for den nye politikk det må være at vi søker å gjøre det klart for oss hvad en nasjon er for noe, at vi søker å få frem det som bryter sig frem i vår tid og får en organisasjon av et bevisst folkesamfund. Et folkesamfund det er noe i likhet med det menneskelige legeme, med organismen, men på et høiere nivå, på et åndelig nivå, og det er faktisk det som bryter sig frem i vår tid. Forsåvidt grenser det litt inn på sosialisme, men det er en veldig forskjell. Sosialismen vil at staten skal bemektige sig alle former av livet imot

gelse har chance for å trekke til sig ungdom, arbeidere og bønder, som ikke stemmer med bondepartiet, heire eller venstre, slik at vi sammen med de andre partiene kunde få et flertall på stortinget, og jeg er ikke i tvil om at det kunde bli slik. Derfor er det så forkastelig det som heires centralstyre har gjort, å avslå listeforbund og avslå det på intetsigende grunner. Ikke bare intetsigende grunner, men helt feilaktige grunner, at vi streber efter diktatur, at vi er imot folkestyre, at det som vi vil ha frem, det kan ikke fremmes i folkeforfatningens ramme, at det vi vil er statssocialisme, og andre ting som er stikk imot det som vi har sagt, og som vi i virkeligheten mener, og som for manges vedkommende er noe oplagt uforstand. At vi vil statssocialisme kan ingen påstå som vet hvad det er for noe, og som har lest hvad vi skriver. Det er en ansvarsløs gjerning som er gjort her. Det har ført vårt land i vanskeligheter, som kunde vært undgått. Det er klart at den bevegelse vi har satt igang kan ikke stanses. Den er kommet så sterkt i vei at det nyter ikke å komme med skjeldsord om den. Efter at man har avslått listeforbund vil de at vi skal trekke listen tilbake. Det har vi sagt nei til. Vi mener at vi har mer livets rett enn de andre partier. Hvis vi ikke mente at vår retning er den riktige og de andres den gale, så behøvede vi ikke tatt spørsmålet op. Man mener at vi er begynt vår aksjon for sent. Det er slik at når det norske folk har gått til valg, så legger det sig ned og sover og våkner ikke før til neste valg, 3 år efter. Å begynne nu før valget det er det beste arbeidsgrunnlag man kan få for å starte en bevegelse. Det er heller ikke slik at fedrelandet kommer i fare om der blir valgt 1 eller 2 av N. S. i stortinget. Om der kommer 76 av Heire eller Venstre

De andre kan også synne sin forståelse.

Vi har bestemt oss for ikke å trekke noen liste tilbake under påtrykk av de andre partier. Vi har sagt nei til det, og sagt at de andre også kan vise sin forståelse i så henseende ved å trekke listen tilbake, hvor de ikke kan ha noen chance, men når man kom inn på dette, var det slutt med spørsmålet. Jeg mener at man skal ikke så fort glemme det høire her har gjort. Det er ting som kommer til å skade vårt land. Det er den rene uforstand når man sier at vi ikke har ansvarfølelse. Man snakker om politisk følelse. Politisk følelse skal man vise og ikke snakke om, og det er min overbevisning, at når valgresultatet foreligger, vil det kunne påvises hvilken feil det var fra heires side, at partiet ikke fulgte den linje vi pekte på. Hadde det vært gjort, så kunde landet være bragt over i en fredelig utvikling, som det nu har små utsikter til. Man sier at vi går utenfor forfatningen, og at vi vil oprette diktatur. Det skulde være overflødig å imøtegå den bebreidelse.

Forfatningen er gjenstand for forandring.

Jeg vil bare si, at selvfølgelig om vi sier at vi vil at alt skal skje innen forfatningens ramme, så betyr det ikke at den forfatning som det norske folk har skal vare til evig tid. Den er gjenstand for forandring. Det 1900 århundrede har bragt frem ting, det 20de i ennu høiere grad, som krever en forandring. Grunnloven tillempes ikke i dag i sin opprinnelige form. Jeg mener at hvis den blev tillempet som den lyder idag, så vil det passe bedre med tidens krav. Så er det med statssocialismen på det økonomiske område. Vi mener også at det liberal-kapitalistiske systemet, som verden har levet under i det 19de århundrede er

Ullprodusenter!

Send i år Deres ull til oss, som fremstiller de eneste av Norges Bondelag godkjente kamgarntier og strikkegarn av norsk ull, merket med lagets merke, Kornneket. Lave priser. Full garanti for ekthet og kvalitet.

Våre kommisjonærer foreviser prøver og opgir priser.

CARANTI OG KONTROLLMERKE

SANDNES ULDVAREFABRIK A.S., SANDNES

sammen uten gjennom sakfore, fagorganisasjon eller arbeidsgiverorganisasjonen. De er kampinnstillet mot hinannen, og kampinnstillingen blir sterkere og sterkere, og det de vil er akkurat det samme. Det skal dannes en arbeiderfront og mot denne en borgerlig. Vi er imot dette både på det faglige og det politiske område. Forandringen må komme på det politiske område, og det er det vi har villet: å søke å få folk fra begge leire med oss.

Arbeider, bonde og borger må forene sig.

Det er ikke vår oppgave å omvende heirefolk, men få folk til å forstå, at nu må arbeider, bonde og borger forene sig uten hensyn til de partipolitiske interesser for å lese de vanskeligheter som vi er oppe i. De må forstå at skal denne kampinnstilling stivne mer og mer til, så blir det en uundgaaelig katastrofe. Systemet må brytes, og den politiske vei er den, som vi mener å peke på, og vi mener at den faglige vei er, at vi bryter og søker å organisere arbeidere og arbeidsgivere i samme næring, at vi danner f. eks. næringsråd for de forskjellige næringstyper, hvor der

fremover. Det er meningsløst at ikke det spørsmål kan bringes til en lykkelig løsning. Vi mener det kan gjøres ved å skape sosial fred i samfundet. Det vil hjelpe langt på vei. Vi mener i motsetning til de borgerlige partier, at staten må gripe inn på mange måter her ved å bidra til å sette hjulene igang, og staten kan gjøre det uten egentlige utgifter for det offentlige. Det er mange veier her å gå. Jeg vil bare nevne den som har vunnet stor utbredelse i utlandet, den at staten benytter sin makt og til og med istedetfor å låne penger mot høi rente og til lav kurs, gjør det motsatte og utsteder sertifikat, som den lar amortisere av de foretagender som settes igang, slik at staten uten noensomhelst utgifter kan få gjort disse arbeider. Det høres kanskje fantastisk ut, men det er på den måte det kan gjøres, når staten bruker sin makt. De største fagfolk ute i verden, de er helt på det rene med, at dette er passende for de tilfeller, som det skal anvendes for. Statens oppgave skulde være i gode tider: å ta midler inn, og legge dem til side for de dårlige tider. Det er klart at hovedoppgaven

gjevne grunnlag for det norske folk, det er den nasjonale bevissthetsfølelse, at vi er ett folk, at vi er ett folkesamfund. Det er det som er grunnlaget for den norske stat og samfund og statene ute i Europa. Vi ser også at det overalt, i hvert land skjer det noe lignende. De søker å komme tilbake, søker å friske opp nasjonalfølelsen og tyr til å stille ve op den nasjonale bevissthet. Det er det de griper til, enten instinktivt eller bevisst. Det er hovedproblemet i vår tid, at den krise som verdenskrisen har skapt i alle land, den søkes utnyttet av den marxistiske bevegelse. Og det er mot dette man reiser sig i alle land, og de reiser sig temmelig likt mot det i alle land. Det er en konsentrasjon av makten, av regjeringmakten som har vært resultatet i hvert land. Det er dette med nasjonalitetsfølelsen som søkes reist og gjenreist, og endelig er det innsikten av dette at den kamp mellom kapitalismen og arbeiderne som herjer i vårt samfund og andre samfund ikke kan løses med klassekamp, men ved forståelse i nasjonal fremgang. Det er akkurat på den måte det skjer i alle land. Vi ser bevegelsen overalt i verden idag. Men, som jeg sa, vi vil ikke eftere noe utland, og vi kan ikke gjøre det. Man må søke å bygge dette op av sig selv ut fra våre egne forutsetninger, vårt lands forutsetninger og spesielle betingelser. Vi har ingen ting med Tyskland, Italia eller noe annet land å gjøre. Vi ser det samme i Frankrig, i de mest demokratiske land som England og Amerika. Det er de samme bevegelser, de samme stemninger som gjør sig gjeldende i vårt land.

Politisk kursendring.
Hvad er det da vi vil? Jo, det er først og fremst

litt inn på sosialisme, men det er en veldig forskjell. Lis- men vil at staten skal bemektige sig alle former av livet imot det private initiativ. Den forkaster den private eiendomsrett, den vil gjennomføre absolutt likhet. Alle disse ting de dreper. De tar bort drivkraften i det solidariske samfund, og det er ikke noe slikt vi vil. Vi vil gjøre det på en helt annen måte. Men vi mener at sosialismen peker på mange riktige ting også på disse områder. Nu vil man si at man ikke behøver å begynne på det politiske område, man kunde begynne på det sosiale og økonomiske område. Men det er en illusjon. Det som det gjelder er først og fremst å skape de nødvendige sosiale og psykologiske forutsetninger for en befriende politikk. Det som kreves er først og fremst en politisk kursendring. Uten det når man ikke frem. Alt annet er fanteri. Det er ikke realiteter.

Politisk forløsning.
Det som det gjelder er å få en politisk forløsning i dette land. Det er det som vi har satt op som første punkt i vårt valgprogram, det å bidra til å få et flertal li vårt storting, som kan få oss over i en retning som denne, på grunnlag av hvilke der kan dannes et stort og sterkt styre, som kan lede vårt land inn i denne retning, som vi mener er den riktige. Får vi et slikt riksstyre, som vil det riktige, og som har vilje til å sette det igjennem, som vil høre på fagfolk, på de som skjønner sig på disse ting, ja da er jo det meste av vanskelighetene overvunnet teoretisk sett. Vi mener at dette er absolutt det første og avgjørende i vår politikk idag å bidra til at vi kan få flere frem. Vi mener at vår beve-

vegelse. Det er heller ikke slik at fedr let kommer i fare om der blir valgt 1 eller 2 av N. S. i stortinget. Om der kommer 76 av Høire eller Venstre inn på stortinget, så vil faren for vårt land være større enn idag. De vanskeligheter vi er oppe i skyldes mangel på skapende evne og grunnleggende reformplaner fra de andre partiers side. Man tror at man skal skremme folk fra å stemme med oss ved å si, at deres stemme er bortkastet, og det var vel hensikten ved å avslå listeforbund med oss. Man skal huske på at en gang må man ta en avgjørelse og man kommer ikke forbi det. Man kan skyte ut avgjørelsen og vente og vente. Man sier at man vil vente og se hvor sterk bevegelsen er osv., men husk på at vi arbeider ikke bare for oss selv, men for hele det norske folk. Hadde det bare vært for oss selv hadde vi ikke tatt fatt på disse ting. Enhver har ansvar. Dere likeså vel som vi, og dere skal tenke over hvad som kan føre frem, om man ikke må gå igjennem en slik ting. Vi splitter til en viss grad selvfølgelig. Det blir til en begynnelse. Det kan ikke undgås, når de borgerlige partier ikke vil følge den vei som vi hadde tenkt på. Det er oplagt det. — Man sier at vi bebreider arbeiderpartiet og vil vekk fra det og lage et nytt parti. Det er helt logisk det, at vi lager et nytt parti. Vi har 18 partier i Norges land som går til valg. Det fører til oppløsning av partiveldet, som ikke er evig i vårt land, men la det bare gå den vei. Det er ingen ting å gråte over. Fornødet er, som jeg har sagt, at det norske folk nu står foran et viktig valg. Det blir jo alltid sagt foran et valg, men det er utvilsomt et meget viktig valg i Norges historie, som nu skjer.

statssosialismen på det økonomiske område. Vi mener også at det liberal-kapitalistiske system, som verden har levet under i det 19de århundrede er dømt, og vi mener at det marxistiske system, som er et barn av det annet, også er dømt, og at der arbeider sig frem et system med mer plan og samarbeid på det økonomiske område uten statssosialisme. Tvertom, at staten mest mulig avlaster sig med befattningen i det økonomiske liv. Vi mener at staten må ha overopsyn, men derfor ikke slik at staten skal drive det økonomiske liv. Jeg kan ikke forstå at noe tenkende menneske ikke kan innse at det er slik. Man kan allerede nu se hvorledes det lager sig på de forskjellige områder. Det må til en mer plan i nasjonal målestokk. Det er uundgåelig slik som det nu ligger an. Der må mer plan til på det økonomiske område, bedre utnyttelse av de naturlige rikdommer, og at enhver blir satt mer på plass overensstemmende med sine evner. Vi ser tiltak i den retning på alle områder, — og så betegner man dette som statssosialisme. Nei, det er ikke statssosialisme. Det er nettop en tillempling efter det som utviklingen krever, og jo lenger man skyter ut dette, jo vanskeligere blir det.

Kampen mellom kapitalismen og arbeiderne.
Ennu mer gjelder dette på det sosiale område i kampen mellom kapitalisme og arbeidere. Vi mener at slik som det er kan det i lengden ikke gå. Samfundet stivner nu til i 2 leire, en leir under arbeiderklassen, ledet av «arbeiderledere», marxistisk innstillet, og over dem arbeidsgiverne og den såkalt kapitalisme. Det gamle tillitsforhold mellom arbeidere og arbeidsgivere er helt borte. De kan ikke nu snakke

idere og arbeidsgivere i samme næring, at vi danner f. eks. næringsråd for de forskjellige næringsgrener, hvor der sitter arbeidere og arbeidsgivere sammen og bestemmer arbeidsforholdene i sin bedrift, og representerer næringskollektiver utad. En arbeider har sin interesse i den næring han har. Han har ikke interesse først og fremst i en annen næring. Det er meningsløst at en arbeider skal gå ut i streik for en annen nærings skyld, og det er meningsløst at en arbeidsgiver skal lockoute sine arbeidere ved at der f. eks. inntreffer streik i en annen bedrift. Begge parters interesse ligger i deres næring, og disse må tvinges sammen. Kan ikke disse komme til enighet, får staten ta affære.

Sosial fred.
I de siste 10 år har vi kastet bort 1 milliard kroner på disse arbeidsstridigheter. Konfliktene i 1931 kostet landet over 400 millioner, hvorav over 200 millioner i arbeidslønninger. Der er intet vunnet, alt tapt. I en liten bygd i Randsfjorden, Torpa, har arbeidskrisen holdt på i 3 år, og i løpet av denne tid har bygden tapt ½ million kroner. Denne krig står i revolusjonspolitikens tegn på den ene side. Den er et direkte ledd i å bringe revolusjonen nærmere inn i vårt land. Det kan ikke få fortsette på denne måte. De millioner som går til dette kan benyttes til noe ganske annet nyttig. De pengene kan gå til næringsrådene, som kan disponere dem til avhjelp av arbeidsledigheten o. l. Vi må komme til å forstå at dette må vi ta op snarest mulig til løsning, hvis det ikke skal gå galt. Arbeidsløsheten står i nær forbindelse med det. Vårt land har idag 150,000 arbeidsløse. Vi har arbeider liggende for årtider

å ta med inn og legge dem til side for de dårlige tider. osv
Tilbake til jorden.
Det er klart at hovedoppgaven her må være å bringe folk tilbake til landjorden igjen, og bondesamfundet er, når alt kommer til alt, ryggraden i vårt samfund. Der har vi også store muligheter ennu. Det er umåtelige strekninger jord som ligger udyrket i vårt land, og som kan ryddes og gi plass for norske hjem. Arbeidsløsheten i Norge er ikke av så stort omfang som i andre land. Den kan løses uten større vanskeligheter. Det gjelder bare at man tar fatt med god vilje. Dette spørsmål er blitt neglisjert i en grad som er faretruende, og ennu verre er det annet hovedspørsmål, gjeldskrisen.

Gjeldskrisen
det er den annen avgrunn som truer vårt samfund ved siden av bolsjeviseringen. Vårt land er i dag overgjeldet, langt mer enn de største land, mer enn Tyskland. Hver nordmann som kommer til verden har før han får sin skjorte på kroppen, en gjeld av ca. 1500 kroner. Det norske landbruk idag har en gjeld på 1 milliard 200 tusen kroner. 100 millioner kroner må det norske landbruk tjene mer om året for at det skal være lønnsomt. Under et slikt system brytes, hvis intet gjøres, først bondesamfundet sammen, så handel, industri og håndverk. Det er absolutt nødvendig at der gjøres noe, og det hurtig. Man sier at bonden klager bestandig. Jeg tror ikke det er riktig i dette tilfelle. I det lengste skjuler bondene den virkelige tilstand, som ligger som en mare over en stor del av våre bygder idag. Vi mener at dette spørsmål kan ikke ligge lenger, og vi har vært med på å ta det op. En annen organisasjon har også tatt det op. Bygdefolkets

Krisehjelp. Dens innstilling var, at den uten hensyn til partipolitikk skulde løse dette. Dens fremgangsmåte var i strid med norsk lov da. Den kom til oss og fremhevet, at det vi sa stemte med deres ønsker, og vårt program gav et riktig uttrykk for det de også vilde, og de sa de vilde slutte sig til oss. Det var ikke vi som kom til dem. Vi har tatt imot dem på den betingelse, at de tar uttrykkelig avstand fra lovstridige fremgangsmåter. Jeg mener også at byfolkene skulde forstå litt av bygdefolkenes vanskeligheter i disse tider. Jeg vet ikke hvordan det er på disse kanter. Her er kanskje ikke krisen så stor som på store deler av Østlandet. Det vil føre for langt å gå inn på alle punkter, som vi har satt op, og alle retningslinjer som vi har pekt på. Det som jeg har sagt, håper jeg, vil gi et visst inntrykk av den vei vi vil gå. Hvis man ser på vårt program og leser de andre partiers programmer, så bør man iallfall få den opfatning, at det er en viss forskjell på dem. Forskjellen er at vi vil gi uttrykk for en bestemt politisk opfatning. Vi setter ikke op ting, som skal være til fordel for et enkelt samfundslag, men vi søker å se det under ett.

Det felles beste.

Vi vil det felles beste, og når vi tar op et enkelt krav, så er det for at det felles beste krever det. Gjenoprettelsen av et lønnsomt bondesamfund er en forutsetning for hele vår eksistens såvel for byene som for landet. På samme måte gjelder det for de andre krav. Vi mener i det hele tatt, at det er denne innstilling man skal få inn i hodet, at det er først og fremst til felles beste, at vi alle er solidarisk ansvarlige. Skal et samfundslegeme være friskt, må det være som med det menneskelige legeme, at alle deler må være friske. En sund sjel i et sunt legeme, eller en sund folkeånd i et sunt samfundslegeme. Det er på den veien at frelsen ligger for oss alle i disse vanskelige tider, og det er ikke bare det man får

av betenkeligheter. Kan man ikke være med på det, får man la være. Vi vil ikke tvinge noen, vi vil ikke be noen om å være med, men vi vil bare be dere tenke over den tid som folk nu gjen-nemgår sammen med hele verden forøvrig. De skal huske på, at den tid vi er oppe i nu, er ikke en tid hvor tingene ordner sig av sig selv. Det som vårt slektledd gjør blir bestemmende for mange slektledd fremover. Folk har levet adskilt uten samkvem med utenverdenen. Nu er det blitt anderledes, radio, bil og telefon har helt forandret forholdet. Nu har vi alle betingelser for å bli et virkelig folk, føle oss som et samfund solidarisk med de øvrige nasjoner. Vi preker ikke chauvinisme.

En ny tid bryter frem over Norge —

Det er nasjonens oppgave å virke i fellesskap. Vi mener den vei er den eneste som fører frem for det norske folk. Vi mener at det er slik, at den annen vei, den røde vei, den fører ikke frem, og at de gamle partier ikke kan føre frem fordi de er bundet av fortiden. De hefter sig ved de ting, som hører fortiden til, og søker å bevare ting, som allerede holder på å dø, prinsipper og systemer som holder på å dø. En ny tid bryter frem over Norge. Det eneste jeg vil be om er at de vil forstå det, og at enhver vil gjøre som hans ansvarsfølelse sier ham eller henne.

Ord for dagen.

Hvert arbeid kan fylle med høgtid sin tjener,
når fullgodt det krever hans sanser og sener.
Når alt settes inn, er det mangt som kan tapes,
men enn mere vinnes og høstes og skapes.
Kjeden i livslenken smles av dager.
Kanskje du minnes dem rike på plager.
Dog vil de skinne som gull i din lenke,
om du fikk ofre dig helt ved å skjenke
alt hvad du evnet til beste for dem.
som kommer etter der du farer frem.

OLAF W. HAJE.

— Men kuene døde —

1. En mann stelte med et fjøs på ved av et aksjeselskap.
2. Kuene stod i båsene og rautet og klaget sig, for de var sulte og vilde ha mat.
3. Da melket mannen kuene og gav dem melken å drikke.
4. Det lindret i øieblikket, og kuene betraktet mannen som et godt forsyn og en nådig herre.
5. De trodde de levde av aktieselskapets melk.
6. Men folket blev fattigere, dag for dag.
7. Det blev nødvendig å øke rasjonene, og mannen måtte pine melken ut av kuene til siste dråpe.
8. Men de gav mindre og mindre melk for hver dag.
9. Det endte med at kunene

1. Noen politikere stelte med et samfund på statens vegne.
2. Der var krisetider og folk klaget til staten, for de vilde ha «ophjelp» av næringsveiene, bidrag og understøttelse.
3. Da utskrev staten skatter og gav folket pengene som hjelp mot krisen.
4. Det lindret nøden i øieblikket, og folket betraktet staten som et godt forsyn og en nådig herre.
5. De trodde de levde av statens penger.
6. Men folket blev fattigere dag for dag.
7. Det blev nødvendig å øke understøttelsene, og staten måtte plyndre folket for skatter inntil siste skilling

Stiftelsen norsk Okkupasjonshistorie, 2014

Side 3
29. sept. 1938
nedre del

svarlige. Skal et samfundslegeme være friskt, må det være som med det menneskelige legeme, at alle deler må være friske. En sund sjel i et sundt legeme, eller en sund folkeånd i et sundt samfundslegeme. Det er på den veien at frelsen ligger for oss alle i disse vanskelige tider, og det er ikke bare det, men jeg mener også at de vanskeligheter vi er oppe i idag, er det muligheter for ikke bare å overvinne, men også å bruke dem til å heve vårt folk frem, til å få mer anledning til å utfolde sine krefter både som folk og enkeltmenneske. Vår bevegelse er gått ut fra dette. Det vi først og fremst vil, er å skape et fritt bevisst folkesamfund, sundt og sterkt og med gode kår for alle. Vi mener at videnskapen og den tekniske utvikling legger midlene i hendene på oss nu til virkelig å kunne realisere gode kår for alle. —

Orden og rettferd.

Vi mener dette må bygges på orden og rettferd. Hele det sosiale spørsmål må bygges på rettferd, men vi kan ikke for det tilsidesette kravet til orden i samfundet. Det er først og fremst oprettholdelse av lov og rett og orden i samfundet som er en betingelse for alt det annet, og vi vet hvor langt utglidningen i så henseende er kommet i vårt samfund. Bli det rettferd, blir det også fred, og samfundet vil blomstre og vi vil gå fremover alle sammen. I en tid som denne, som er så rik på muligheter og så fylt av vanskeligheter, så interessant som menneskene aldri har hatt det før, så må man, som jeg begynte med å si, søke å forstå denne tid. Man må søke å gripe det som holder på å arbeide sig frem i tiden. Man bør prøve om man kan være med på det, og kan man det med god samvittighet, så skal man være med på det og ikke holde sig tilbake på grunn

6. Men folket blev fattigere dag for dag.
7. Det blev nødvendig å øke rasjonene, og mannen måtte pine melken ut av kuene til siste dråpe.
8. Men de gav mindre og mindre melk for hver dag.
9. Det endte med at kunene døde.
10. Og mannen skjønnte ikke hvad det kom av.
11. Alle er klar over at en slik mann må være gal.

Efterskrift:

Utenfor stod markene fulle av grønt, saftig gras, men disse goder blev ikke utnyttet.

Efterskrift:

Der var overflod på arbeidskraft og fulle lagerhus, men disse

5. De trodde de levde a tens penger.
6. Men folket blev fattigere dag for dag.
7. Det blev nødvendig understøttelsene, og måtte plyndre folks skatter inntil siste skilling.
8. Men skatteevnen blev mindre og mindre for hver dag.
9. Det endte med at samfundet blev ruinert.
10. Og politikerne skjønnte ikke hvad det kom av.
11. Hvad skal vi si om slik politikere?

se, goder blev ikke utnyttet.
Olaf Valeur
(i det nye tidskr. «Tidens»)

Bøker.

Hens Fallada: Hvad nu unge mann?

Aschehoug.

Hans Fallada er tysker, og den boken som her foreligger i norsk oversettelse, har på utrolig kort tid gjort sin forfatter berømt over hele verden. Det er en skildring fra disse dagers opprevne Tyskland, et ypperlig bilde av tiden og de vanskeligheter menneskene har å kjempe med i dag. Det er nogen ganske almindelige jevne mennesker forfatteren fører frem for oss. Hovedpersonene er den unge ekspeditør Pinneberg og hans tapre kone som hjemsøkes av nød og arbeidsløshet og mange slags motgang, men som er ukuelige fordi de er trofaste mot hinannen og mot sig selv. Det er en fin og rørende fortelling, realistisk, usentimental, tilforlættelig, full av viden om menneskene med et anstrøk av lun humor og lett ironi. En skildring som får oss til å tro på at livet tross alt er en rik og verdifull ting, og at der er noe i mennes-

skene som nød og ondske kulde ikke kan knekke. Men ten, samhørigheten mellom mennesker som hører sammen ter lesningen av en slik bok det oss som en av Romalands helter — vi blir mindre ydmyke sjeles tause li de som over hele jordens kjemper uten å klage, utkues. Og vi glemmer oss i tanken på dem.

B
i «Rog»

«Avisen».

Siste nummer gikk i salg et av «Avisen» atte over 800 solgte eks., som byens og bladets størrelse største løssalg noen norsker har.

De flinkeste selgerne var ne gangen: Georg Nilse Lars Akerland 59, Ber Egeland 42, Alf Ellingsen Hilmar Gjesdal 28, Tore 26, Hans Pettersen 25, Haugland 22, Tanke Tor 21, Petter Vestly 21, Leif mas 21, R. Lea 21, Olav sen 20 o.s.v.

Oplag idag: 4,800 eksemplarer

Sandnes og Jærens blad